

Jaarplan 2021 GRID Grafisch Museum Groningen

Bij de aanvraag Cultuurnota 2021-2024 hebben we de volgende activiteiten onderscheiden:

Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer

- behoud en beheer van de vaste collectie
- verzamelen en aankopen van objecten met een uniek Gronings verhaal, zoals de inventaris van drukkerij H. N. Werkman

Activiteit 2 Presentatie

- presentatie van de vaste collectie
- organisatie van tijdelijke tentoonstellingen, gekoppeld aan de vaste collectie en de actualiteit

Activiteit 3 Workshops en arrangementen

- workshops grafische technieken voor een breed publiek
- beschikbaar stellen workshop ateliers en riso-studio voor gevorderd publiek

Activiteit 4 Erfgoededucatie

- erfgoededucatie voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en hoger onderwijs

Activiteit 5 Evenementen

- organisatie en deelname aan culturele evenementen

De plannen in het kader van deze activiteiten zijn erop gericht de opgaande lijn die het museum vanaf 2015 heeft weten te realiseren door te zetten naar de toekomst:

Activiteit 1 Het Plan van Aanpak voor de vaste collectie voorziet in de scholing medewerker Behoud en Beheer bij Erfgoedpartners, een herijking van de collectie, verdieping in de objectregistratie op basis van nader historisch onderzoek, het ontsluiten van de resultaten op de website collectiegroningen.nl en het verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes. Ook formuleerden de ambitie om de museumbibliotheek toegankelijk te maken voor de bezoekers.

Activiteit 1/2 In 2020 schreven we de eerste versie van het projectplan voor een vernieuwde inhoud en presentatie van het Groningse Grafisch Erfgoed, met als werktitel: **GRoningen In Druk**. Op basis daarvan deed een anoniem fonds de toezegging de museale herinrichting financieel te steunen. In 2021 wordt het projectplan verder uitgewerkt en zetten we het traject fondsenwerving voort.

Activiteit 2 De komende jaren zetten we ons in grote lijnen tentoonstellingsbeleid voort. Gegeven ons beleid om de samenwerking te zoeken zal gekeken worden hoe met de toekomstige historische ontmoetingsplek, Museum aan de A, Forum, Storyworld en de inhoudelijk plannen kunnen worden ontwikkeld voor respectievelijk erfgoedtentoonstellingen en exposities over recente ontwikkelingen op het gebied van grafisch ontwerp, illustraties en nieuwe media.

Activiteit 3 en 4 Het activiteitenteam van GRID heeft de afgelopen jaren de workshops, de activiteiten en de erfgoededucatie op een goed niveau gebracht. In de komende jaren blijven we daar op inzetten. Het aanbod gaat nog meer aansluiten bij de tijdelijke tentoonstellingen. Daarnaast zoeken we de verbinding met andere disciplines, zoals poëzie en muziek. Onze ervaringen met de workshops Hebreeuwse, Arabische en Georgische letters smaken naar meer. Dit aanbod zal worden verdiept en vaker worden aangeboden. Voor

kleinere groepen ontwikkelen we een workshop riso-print. De twee ateliers worden intensief gebruikt voor workshops en de erfgoededucatie. Bovendien kunnen we in 2021 ons plan voor een Museumdrukkerij op wielen uitvoeren, waarmee we met ons erfgoed- en workshopaanbod naar scholen, wijkcentra en instellingen kunnen (ouderen bv), zowel in Stad als Ommeland. Nieuw in 2021 is onze deelname aan het project *Stap op de rode loper*, dat leerlingen uit het VMBO (stad en provincie) in aanraking brengt met literatuur en (druk)kunst.

Toelichting op de begroting

Bovenstaande plannen en ambities vragen om investeringen in huisvesting, personeel en middelen. Onze begroting 2021-2024 is daar ook op geschreven en heeft geleid tot een hogere aanvraag bij gemeente en provincie dan voor de periode 2017-2020: €130.000 (2021-2024) in plaats van € 90.000, waarvan toegekend 37.000 (2017-2020). De vernieuwde museale presentatie verwachten we te kunnen financieren uit bijdragen van fondsen en incidentele overheidsbudgetten.

Echter, de uitvoering van de andere plannen hebben we moeten wijzigen door:

- het vervallen van de jaarlijkse steun door een anoniem fonds (-25.000)
- de lager uitvallende inkomsten uit subsidies, namelijk 80.500 ipv 130.000 (-49.500)
- vanwege Corona tegenvallende inkomsten uit entree, workshops en winkel, die deels gecompenseerd worden, deels ook niet (-10.000)

Door ten opzichte van de vorige cultuurperiode geen ophogingen te realiseren voor de posten huisvesting, personeel en marketing/communicatie, en door substantiële inverdieneffecten op onze projecten, zijn we kunnen komen tot een begroting met een lager tekort: € 16.624. Dat is niet alleen voor 2021 onwenselijk, maar ook voor de lange termijn.

Activiteiten en strategische lijnen

Hieronder staan de geplande activiteiten 2021 op een rij. De geel gemarkeerde activiteiten kunnen we met de huidige begroting niet realiseren. Een en ander betekent dat de professionalisering van collectiebeheer en –behoud stagneert, evenals de ontsluiting van de collectie. Daarmee wordt het moeilijk om onze museumregistratie te handhaven. Ook substantiële extra investeringen in mensen en middelen voor Marketing en Communicatie blijven nu achterwege. Als we ons aanbod niet breder en intensiever onder de aandacht kunnen brengen bij ons potentiële publiek, gaat dit uiteindelijk ten koste van onze inkomsten uit entree, workshops en erfgoededucatie.

Desalniettemin kunnen we met de activiteiten die we doorgaan nog steeds voldoen aan de vier strategische lijnen.

Een sterke basis

GRID heeft de afgelopen jaren met haar financiële rapportages en jaarplannen zorggedragen voor transparantie ten aanzien van de bedrijfsvoering. Daarnaast hebben we gewerkt aan een duidelijke koers: GRID is een erfgoedmuseum dat bezoekers het grafisch erfgoed passief én actief laat ervaren. Het museum doet dat met een unieke, Groningse collectie, die in 2019 versterkt is met de aankoop van de inventaris drukkerij H.N. Werkman. Met de vernieuwde presentatie van deze deelcollectie en het wetenschappelijk onderzoek dat ernaar wordt verricht (2020-2021) kan het museum uitgroeien tot een culturele instelling met landelijke allure.

Op Europees niveau spannen erfgoedinstellingen zich momenteel in voor de erkenning van de drukkunst als immaterieel erfgoed. GRID participeert daarin actief. In ons eigen museum draagt het gevarieerde aanbod van workshops grafische technieken bij aan het behoud van de drukkunst.

GRID heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot een levendig erfgoedmuseum dat midden in de samenleving staat en gezien wordt:

- GRID zit op een plek midden in de stad, daar waar het gebeurt, en sluit aan bij wat er gebeurt.
- GRID organiseert en neemt deel aan tal van evenementen.
- Als vrijwilligersorganisatie biedt GRID veel mensen een plek waar ze erkend worden in hun mogelijkheden, begrip vinden voor hun beperkingen en stimulans zich te ontwikkelen.
- Diverse fondsen hebben de afgelopen jaren onze projecten financieel gesteund. Daardoor konden we onderscheidende tentoonstellingen maken.
- Last but not least: de bezoekersaantallen zijn de afgelopen jaren gegroeid van 9.250 (2016), naar 9.800 (2017) en 11.225 (2018) tot 15.000 (2019).

Samenleven met cultuur

GRID richt zich met de presentatie van de vaste collectie, de exposities en de activiteiten op alle lagen van de bevolking. Het expositieprogramma loopt van historische thema's zoals De Bosatlas, tot eigentijdse grafische kunst en ontwerp. De komende jaren verbreden we dit nog verder tot aanbod voor (en door) nieuwe Nederlanders en bezoekers met een visuele beperking. Met Bij Vrijdag en Stichting De Vrolijkheid pakken we graag de activiteiten voor asielzoekerskinderen weer op. Het is vanwege de beperkingen door corona nog onduidelijk of we daar al dit jaar mee kunnen starten.

Ook de erfgoededucatie kent een breed spectrum: van kortdurende rondleidingen en activiteiten voor de BSO tot en met verdiepende rondleidingen en workshops op maat voor basis-, voortgezet- en beroepsonderwijs. Met de De Graafschool hebben we aanbod ontwikkeld voor het Speciaal Onderwijs; leerlingen van deze school lopen ook stage in GRID. In samenwerking met Kunst en Cultuur Groningen/Drenthe ontwikkelen we initiatieven voor het VMBO. Zodra de scholen weer functioneren als voorheen, gaan we dit verder concretiseren. In 2021 doen we voor het eerst mee aan het project Stap op de rode loper, dat VMBO-leerlingen in aanraking brengt met literatuur en kunst. Het ziet er naar uit dat dit project ondanks de corona-maatregelen doorgaat. De scholieren komen dan niet bij ons, maar onze medewerkers verzorgen het aanbod op school.

De vrijwilligers van GRID spelen een actieve rol in de overdracht van de verhalen rond de grafische collectie. Daarnaast is een deel van hen onmisbaar voor de instandhouding van de drukkunst als immaterieel erfgoed. Bij een deel van hen is technische kennis over de persen en andere drukkersmaterialen aanwezig, anderen dragen de grafische technieken op een toegankelijke wijze over op het publiek. We zijn gestart met het documenteren van de aanwezige kennis en kunde, en gaan daar dit jaar mee door! We hebben hiervoor ook goede contacten gelegd met de grafische bedrijven in stad en provincie.

Met onze aandacht voor heden en verleden van typografie en beeldtaal, de betekenis van

het vrije woord, de grafische industrie en de drukpersen, ziet GRID kansen om de komende jaren aanbod en activiteiten te ontwikkelen rond de thema's vrijheid van meningsuiting en mediawijsheid. Daarmee starten we medio 2021.

Overall cultuur

GRID is vrij gebonden aan de centrale locatie. Met drukpersen kun je nu eenmaal niet makkelijk op pad. Toch is GRID aanwezig op drukbezochte evenementen in de Groninger cultuuragenda, zoals Eurosonic en Noorderzon. Voor die gelegenheden bedenken we speciale activiteiten. Verder sluiten we met ons programma aan bij tal van culturele activiteiten: Kinderboekenweek, Maand van de geschiedenis, Poëziemarathon. In 2021 ontwikkelen we bovendien onze Museumdrukkerij op wielen, waarmee we naar scholen, wijkgebouwen en verzorgingsinstellingen kunnen.

Thuis in Groningen

De collectie van GRID is grotendeels afkomstig uit Groningen, zowel provincie als stad: van de persen en het archief van drukkerij Mulder uit Oude Pekela, tot en met de inventaris drukkerij van de beroemde drukker-kunstenaar H.N. Werkman. Met het project GRoningen In Druk brengen we de overdracht en beleving van de verhalen rond onze collectie de komende jaren op een hoger plan. De onderwerpen voor de tijdelijke tentoonstellingen haken op deze collectie aan; daarbij leggen we regelmatig het accent op Groningen, zowel provincie als stad. Voorbeelden uit de afgelopen jaren zijn Papier ontvouwd. Groningers en hun papier, De Bosatlas. De kunst van het weglaten Boeken Binden. 30 jaar Atelier Wim Gremmen. Voor 2021 staat 'Werkman werkt door' op het programma. Ook de erfgoededucatie kent een Groningse invalshoek, zoals in het programma voor de bovenbouw van het basisonderwijs Vervolging en Vrijheid. Toen en Nu. Daarin staan centraal het Joodse leven in de Folkingestraat en het drukken in oorlogstijd. Voor het realiseren van deze projecten projecten en activiteiten werkten en werken we samen met onder meer de Groninger Archieven, het Veenkoloniaal Museum, de Rijksuniversiteit, de Synagoge, Groningse (basis)scholen en grafische bedrijven uit de regio.

Corona

Ook dit jaar zullen we niet heen kunnen om de financiële en praktische gevolgen van de coronamaatregelen. In het eerste kwartaal zijn er geen inkomsten uit entree, workshops en winkel. Na de heropening van de musea zal het nog lang duren voordat de inkomsten terug zijn op het niveau van 2019. GRID maakt zo maximaal mogelijk gebruik van de overheidsmaatregelen en aanvullende fondsen om het enorme verlies aan inkomsten bij stabiele uitgaven te mitigeren.

Bij de heropening zullen we ons conformeren aan de landelijke richtlijnen die de Museumvereniging in overleg met het Ministerie opstelt. We verwachten in eerste instantie weer te gaan functioneren met tijdsloten, een reserveringssysteem en kleinschalige workshops. De huidige tentoonstelling proberen we te verlengen tot en met 27 juni. Onze deelname aan evenementen – en daarmee onze zichtbaarheid - staat en valt met de ontwikkelingen in de evenementenbranche. We spannen ons in om GRID online meer zichtbaar te maken door de realisatie van een online versie van *Werkmans Bovenkamer*.

Overzicht activiteiten en plannen bedrijfsvoering

Activiteiten	2021-2022
Activiteit 1 Vaste collectie: behoud en beheer	<ul style="list-style-type: none"> • Scholing medewerker Behoud en Beheer • Indeling collectie • Verdieping objectregistratie • Aanvullen collectiegroningen.nl • Verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes • Ontsluiten bibliotheek voor bezoekers • Kunsthistorisch onderzoek naar het drukkersmateriaal van Werkman in relatie tot zijn drukker-kunstenaarschap (met publicatie)
Activiteit 1 Vaste collectie: verzamelen	Afstoten D-stukken (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed), volgens LAMOprocedure
Activiteit 2 Presentatie: vaste collectie:	<ul style="list-style-type: none"> • AV hotspot Werkmans Bovenkamer • GRoningen In Druk: fondsenwerving • GRoningen In Druk: onderzoek, verhalen, presentatie en herinrichting
Activiteit 2 Presentatie: exposities	<p>1 grote, 2 kleine exposities, waarvan één i.s.m. Groninger Museum, Noordelijk Scheepvaartmuseum, Universiteitsmuseum of Storyworld.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkman werkt door • Kindertentoonstelling i.s.m. VOIC • Franka Treur en Olivia Ettema. Vijf jaar samenwerking • Hans Kresse (i.s.m. Storyworld) • Expositiebeleidsplan afronden
Activiteit 3 Workshops en arrangementen	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen workshops typografie (vreemde talen) • Ontwikkelen workshops risoprint • Ontwikkeling en uitvoering Museumdrukkerij op wielen – stad en provincie – scholen (zie onder), verzorgingsinstellingen en wijken • Kinderspeurtocht Werkmans Bovenkamer • Randprogramma bij exposities • Voortzetting weekend workshops en groepsbezoek
Activiteit 3 Riso-studio	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering plan • Evaluatie en bijstellen plan
Activiteit 4 Erfgoededucatie	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren nieuw aanbod BO • Evalueren en bijstellen aanbod BO • CMK pilots omwerken tot compact en betaalbaar aanbod, in GRID en tbv Museumdrukkerij op wielen • Deelname Stap op de rode loper – literatuur en beeldende kunst voor VMBO • Voortzetting Cultuursafari VMBO (samen met onder meer Groninger Museum, Vrijdag) • Verdieping aanbod erfgoededucatie VO, VMBO, MBO
Activiteit 5 Evenementen	<ul style="list-style-type: none"> • ESNS Art • Poëziemarathon • KEI • Noorderzon • Museumnacht, 5de editie • EXPost

Bedrijfsvoering	2021-2022
Samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> • Voortzetting samenwerking bestaande partners. • Concretiseren samenwerking met Forum, Storyworld en FabLab • Concretiseren toekomstige samenwerking HOP • Verdiepen samenwerking Vrijdag en Noordwoord.

Personeel	<ul style="list-style-type: none"> • Scholing en begeleiding zaalmedewerkers. Groningen In Druk • Scholing medewerker Behoud en Beheer • Vanaf 1/1/2021: uitbreiding met 0,5 fte (MarCom).
MarCom	<ul style="list-style-type: none"> • Aantrekken professional MarCom 0,5 fte • MarCom beleidsplan 2021-2024 • Uitvoeren MarCombeleid
Huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> • Realiseren extra depot ruimte • Vanaf 1/1/2021: meer ruimte huren – huisvesting backoffice en bibliotheek
Winkelverkoop	Uitbreiden aanbod met producten uit eigen huis en Groninger ontwerpers